

Бариллович Е.М.

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

СОСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА УКРАИНЫ

Аннотация

Рассмотрено состояние сельского хозяйства Украины по итогам 2014 года. Показан вклад сельского хозяйства в ВВП страны. Проанализированы показатели производства и урожайности основных сельскохозяйственных культур и производства основных видов продукции животноводства. Приведены экономические результаты сельскохозяйственного производства. Охарактеризовано состояние внешней торговли сельскохозяйственной продукцией. По результатам анализа определены основные проблемы, с которыми в последнее время сталкивается отрасль, и приведенные вопросы, которые требуют первоочередного решения, как на уровне государства, так и на уровне отдельных предприятий.

Ключевые слова: сельское хозяйство, ВВП, производство, внешняя торговля, инвестиции.

Barylovych O.M.

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

STATE AND PROBLEMS OF UKRAINIAN AGRICULTURE DEVELOPMENT

Summary

The state of agriculture of Ukraine on the results of 2014 is considered. Contribution of agriculture in GDP of the country is shown. The indexes of production and productivity of basic agricultural cultures and production of basic types of products of stock-raising are analysed. Economic results of agricultural production are brought. The state of the external trade of an agricultural produce is described. As a result of an analysis, the basic problems that industry faces are described, and the main items that should be considered in the first place both at the level of the state and at the level of separate enterprises are certain.

Keywords: agriculture, GDP, production, foreign trade, investments.

УДК 658.15

СУЧАСНИЙ СТАН ТЕХНОЛОГІЧНОГО ОНОВЛЕННЯ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Біла Г.І.

Національний університет «Львівська політехніка»

Досліджено сучасний стан технологічного оновлення машинобудівних підприємств. Представлено показники технологічного оновлення машинобудівних підприємств. Розглянуто джерела фінансування технологічного оновлення, їх структуру. Виявлено взаємозв'язок між індексом інвестицій та індексом виробництва машинобудівної продукції.

Ключові слова: машинобудівні підприємства, технологічне оновлення, інвестиційний клімат, фінансування, інноваційна діяльність

Постановка проблеми. Вітчизняні машинобудівні підприємства визначають рівень науково-технічного прогресу у всіх секторах економіки України, забезпечуючи засобами праці галузі як виробничої і невиробничої сфер, а населення – предметами споживання. Машинобудування є однією із найбільш важливих, потужних і перспективних галузей промисловості, оскільки сприяє технічному оснащенню, механізації та автоматизації процесів виробництва [1]. Науковець Федулова Л.І., зазначає, що машинобудування, у сучасній ринковій економіці, будучи великим комплексом, становить основу технологічної, економічної і політичної незалежності держави. Від розвитку машинобудування залежить конкурентоспроможність вітчизняної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках [2, с. 22]. На даний момент машинобудівний комплекс України знаходиться у важкому стані. Причинами цього є ряд факторів: ситуація на Сході країни, недостатня інноваційність продукції, порівняно з іноземними ана-

логами, зменшення купівельної спроможності населення, втрата частини ринків збуту і т.д. Дослідження сучасного стану технологічного оновлення набуває особливою актуальності за сучасних умов, яке будучи рушійним важелем розвитку машинобудування, сприятиме виведенню галузі на новий, якісний рівень, і запуску механізму зростання і в інших галузях економіки. Тобто, технологічне оновлення машинобудування не тільки сприяє забезпеченню структурних зрушень в інших галузях промисловості, але і розширення її інноваційного та виробничого потенціалу. Актуальність технологічного оновлення вітчизняного машинобудування посилюється і перспективами розвитку галузі, які окреслені Угодою про асоціацію з ЄС, відповідно до якої українські стандарти якості продукції мають бути прирівняні до європейських, що вимагатиме додаткових капіталовкладень у галузь [3]. Отож, для підвищення рівня економічного розвитку України виникає необхідність у проведенні технологічного оновлення, дослідженні

його сучасного стану та виділенні чинників впливу на даний процес з метою підсилення дії позитивних та послаблення негативних проявів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідність здійснення технологічних нововведень, їх вплив на суспільне виробництво розглянуті у працях: Маркса К., Туган-Барановського, М.І., Шумпетера Й. Серед сучасних вчених, які спеціалізуються на інноваціях та технологічному оновленні, варто виділити Федулову Л. І., Кузьміна О.С., Чухно А.А., Стоцького З.А, Збожню О.М., Кулікова П.М., Колодізева О.М [2; 4]. Автори особливу увагу відводять ролі інвестицій в технологічному оновленні, звідки виникає потреба у подальшому дослідженні і окресленні сучасного стану технологічного оновлення машинобудівних підприємств.

Мета статті. Полягає у дослідженні сучасного стану технологічного оновлення машинобудівних підприємств з наступним виділенням чинників впливу на даний процес.

Виклад основного матеріалу. Машинобудування займає п'яте місце за обсягами реалізованої продукції в складі промисловості України (7,2% від загального обсягу), поступаючись постачанню електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (24,6%), харчовій промисловості (20,8%), металургійній промисловості (16,9%), добувній промисловості (10,7%) (див табл. 1).

Таблиця 1
Обсяги реалізованої промислової продукції за основними галузями промисловості

№ п/п	Вид промислової діяльності	2014	
		млн. грн.	% до підсумку
1	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	341078,9	24,6
2	Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	289230,3	20,8
3	Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім виробництва машин та устаткування	234388	16,9
4	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	148692,9	10,7
5	Машинобудування	99387,1	7,2
	Всього промисловість	1389140,5	100

Джерело: розроблено автором за даними [5]

Значні темпи розвитку нових технологій в світі, призводять до швидкого морального старіння наявних технологій та обладнання в машинобудуванні, що вимагає направлення інвестицій в модернізацію галузі, її виробничих потужностей, створенні гнучких виробництв, здатних легко пристосуватися до коливань попиту та науково-технічних змін у світовій машинобудівній промисловості. Кон'юнктурні коливання створюють додаткові інвестиційні ризики для машинобудівних підприємств, оскільки пов'язані з рівнем інвестиційної активності компаній-споживачів машинобудування. Дослідимо взаємозв'язок індексу інвестицій та індексу промислової продукції (див. рис. 1). Як бачимо з рис.1 індекси промислового виробництва та інвестицій у 2009 р. впали до 55,1% та 52,0% відповідно, порівняно з 2008 р., що зумовлено впливом світової фінансово-економічної кризи 2008-2009 рр. В 2014 р., в результаті загострення політичної ситуації на Сході країни, відбулось падіння індексу промислового виробництва та інвестицій до рівня 79,4% та 81,2% відповідно, – що підтверджує високий ступінь залежності вітчизняного машинобудування від коливань кон'юнктури ринку.

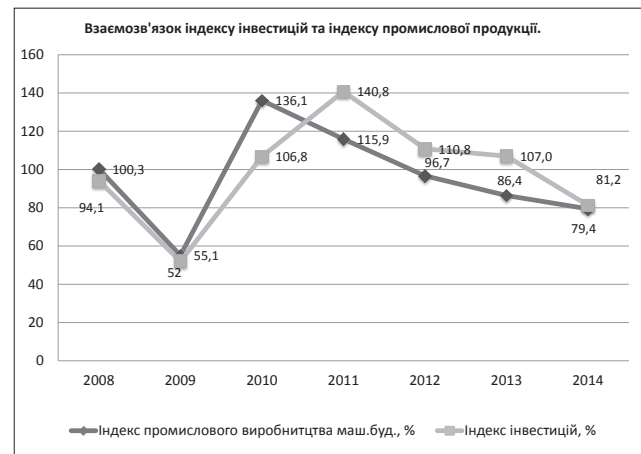

Рис. 1. Взаємозв'язок індексу інвестицій та індексу промислової продукції

Джерело: розроблено автором за даними [3; 5]

Аналізування показників діяльності українських машинобудівних підприємств вказує про високий рівень зношеності основних виробничих фондів 63,7% у 2012 р. 62,5% у 2013 р. та значну матеріаломісткість виробництва, що може призвести до зниження темпів розвитку машинобудівних підприємств та скорочення обсягів виготовлення високотехнологічної продукції [5]. Звідси

Таблиця 2

Джерела фінансування інновацій у машинобудуванні

Джерела фінансування	2011	2012	2013	Питома вага % в Джерел фінанс.			Структурні зрушення, +/-	
				2011	2012	2013	2012-2011	2013-2012
Власні кошти	2334726,4	2183484,3	2274342,3	91,860	70,912	63,352	-20,948	-7,560
Держ. бюджету	14790,7	47405,4	15278,8	0,582	1,540	0,426	0,958	-1,114
Місцевих бюджетів	49	85	10712,2	0,002	0,003	0,298	0,001	0,296
Позабюджетних фондів	0	25,4	2171	0,000	0,001	0,060	0,001	0,060
Вітчизняних інвесторів	14456,8	62795,3	10284,1	0,569	2,039	0,286	1,471	-1,753
Іноземних інвесторів	63786,3	384306,9	1054469	2,510	12,481	29,372	9,971	16,892
Кредитів	10205	214443,4	69680,9	0,402	6,964	1,941	6,563	-5,023
Інших	103605,7	186597,8	153052,3	4,076	6,060	4,263	1,984	-1,797
Всього	2541619,9	3079143,5	3589990,60	100,000	100,000	100,000	0,000	0,000

Джерело: розроблено автором за даними [5]

пріоритетними завданнями на сьогодні виступає техніко-технологічне оновлення, розроблення нової та удосконалення існуючої продукції машинобудування, підняття рівня її технологічності, і в свою чергу нарощення обсягів експортних поставок, що можливо за умови безперервного забезпечення інноваційного розвитку.

Відсутність зацікавленості стосовно впровадження інновацій машинобудівними підприємствами пояснюється в значній мірі відсутністю необхідних фінансових ресурсів (власні кошти обмежені, бюджетні вкладення недостатні, низькі інвестиційні можливості вітчизняних банків) та механізмів заохочення інноваційного впровадження (див. табл. 2 та рис. 2).

Згідно табл. 2 та рис. 2. Можна помітити, що головними джерелами фінансового забезпечення виступають власні кошти 91,8%; 70,9%; 63,3%, у структурі усього фінансового забезпечення відповідно в 2011, 2012, 2013 рр. У 2012-2013 рр. бачимо позитивну тенденцію у залученні коштів іноземних інвесторів у машинобудівну галузь. Також відбулось зростання кредитних ресурсів у 2012 р., що пояснюється недостатністю усіх джерел фінансування. Фінансове стимулювання інно-

Рис. 2. Структура джерел фінансування інновацій в машинобудуванні у 2013 р.

Джерело: розроблено автором за даними [5]

ваційної діяльності з боку держави вкрай низьке, всього 1,5%, за найвищим своїм показником у 2012 р.

Згідно із даними Державного комітету статистики, («Наукова та інноваційна діяльність в Україні») здійснимо аналіз стану технологічного оновлення машинобудівних підприємств, по наступних показниках: придбання /передача нових технологій, впровадження нових інноваційних видів продукції, впровадження нових технологічних процесів, кількість машинобудівних підприємств, що впроваджували інновації, інноваційні процеси, організаційні інновації та маркетингові заходи за допомогою (див табл. 3).

Аналіз придбання і передачі нових технологій. Згідно результатів дослідження у 2013 р. бачимо негативну тенденцію послаблення інноваційної активності. Зокрема, знизилась кількість придбаних нових технологій на 60 од. або 22%. Вітчизняні машинобудівні підприємства купували інноваційні технології основному в Україні, і в невеликій кількості за кордоном, - до прикладу 219 од. проти 54 од. у 2012 р. та 171 од. проти 42 од. у 2013 р. Ще гірша ситуація відбувається із передачею технологій. Так за 2012-2013 роки було передано лише 12 од., з них 8 за межі України і 4 од. в Україні. За кордон передаються якісні, і ефективні технології, а для вітчизняного покупця вони не завжди можуть бути прийнятні по цій категорії. Звідси, прослідковується перевищення в передаванні технологій за кордон замість зосередження на національних ринках збуту.

Аналіз впровадження нових інноваційних видів продукції та нових інноваційних процесів. У 2013 р. відбувається зниження впровадження нових інноваційних видів продукції на 743 од. відповідно до 2012р., коли було впроваджено 1609 од. інноваційної продукції. Ще нижче впав обсяг впровадження нової інноваційної продукції, що є новою для ринку, відбулось зниження на 57,8%. Також сповільнилось тенденція впровадження у виробництво нових технологічних процесів. Так, у 2013 р. було впроваджено 913 од. нових технологічних процесів, що є на 26,8% нижче показника 2012 р. (1247 од.). З них маловідходних і енергозберігаючих технологічних процесів у 2013 р. було впроваджено на 15% менше, порівняно із попереднім роком.

Таблиця 3

Показники технологічного оновлення машинобудівних підприємств

Показник	2012	2013	Абс. відх.	Відносне відх, %
Придбано нових технологій, од:	273	213	-60	-22,0
в Україні	219	171	-48	-21,9
за межами України	54	42	-12	-22,2
Передано нових технологій, од:	9	3	-6	-66,7
в Україні	3	1	-2	-66,7
за межаи України	6	2	-4	-66,7
Впроваджено нові інноваційні види продукції, од:	1609	866	-743	-46,2
з них нових на ринку	450	190	-260	-57,8
в т.ч. нові машини, прилади, устаткування	324	166	-158	-48,8
Впроваджено нових технологічних процесів, од	1247	913	-334	-26,8
в т.ч. маловідходних і енергозберігаючих	286	243	-43	-15,0
Кількість маш. буд підп., що впроваджували:	366	369	3	0,8
іновац. процеси	175	180	5	2,9
іновац. види продукції	259	233	-26	-10,0
організаційні інновації	58	52	-6	-10,3
маркетингові заходи	47	56	9	19,1

Джерело: розроблено і систематизовано автором за даними [5]

Аналіз кількості інноваційно-активних підприємств. У 2013 р. зросла кількість інноваційно-активних підприємств на 3 од. або ж на 0,8%. Також збільшилась кількість машинобудівних підприємств, що впроваджували інноваційні процеси на 5 од. або на 2,9%, в результаті чого у 2013 р. було впроваджено 180 од. інноваційних процесів проти 175 од. у 2012 р. На противагу цьому відбулось зниження впровадження машинобудівними підприємствами інноваційної продукції, організаційних та маркетингових інновацій. Кількість підприємств, що впроваджували інноваційну продукцію, організаційні та маркетингові заходи скоротилась у 2013 р. в порівнянні із попереднім роком на 10,0%, 10,3%, 19,1% відповідно.

Наступним кроком буде дослідження частки машинобудівних підприємств, що впроваджували інновації протягом трьох років (див. табл. 4).

З таблиці 4 можна помітити збільшення частки в структурі машинобудівних підприємств, що впроваджували інноваційну продукцію впродовж трьох останніх років на 1,1% в 2010-2012 рр. та 3,4% в 2012-2014 рр. Крім цього, в 2010-2012 рр. на 0,1% відбулось зростання інноваційних процесів. Натомість організаційні та маркетингові заходи знизились, адже підприємства почали прикладати більше зусиль при розробці іннова-

ційної продукції, не переймаючись кінцевими етапами збуту.

Важливе значення для машинобудівного підприємства посідає збут і реалізація продукції, оскільки саме вона є індикатором ефективності його діяльності. Якщо продукція збувається легко, з'являються додаткові джерела для технологічного оновлення, що сприятиме виведенню галузі на новий, якісний рівень.

У 2013 р. проглядається позитивна тенденція у збільшенні обсягів реалізації інвестиційної продукції, в тому числі продукції, що була новою для ринку, на 16,2% та 14,0% відповідно. У обсягах реалізації продукції нової для підприємства відбувається деяке скорочення, – на 8,5%. Проте, на загальний стан обсягів реалізації інноваційної продукції це впливає не так сильно.

Висновки і пропозиції. Згідно із проведених досліджень чинниками впливу на технологічне оновлення є: ринкові коливання (спади, кризи); рівень власних фінансових ресурсів та державної підтримки; рівень прибутковості галузі та високі обсяги реалізованої продукції; наявність кваліфікованого персоналу; інноваційний клімат національної економіки; обсяги розроблення НДДКР на підприємстві; хороше інформаційно-аналітичне забезпечення, стосовно нових розробок та технологій.

Таблиця 4

Частка машинобудівних підприємств, що впроваджували інновації впродовж останніх трьох років

Тип інновації	2008-2010 рр.	2010-2012 рр.	2012-2014 рр.	Абс. відх. до 2008-2010 рр.	Абс. відх. до 2010-2012 рр.
Інноваційна продукція	20,9	22,0	25,4	+1,1	+3,4
Інноваційні процеси	16,9	17,0	16,9	+0,1	-0,1
Організаційні інновації	7,8	5,9	4,0	-1,9	-1,9
Маркетингові інновації	7,1	4,9	4,8	-2,2	-0,1

Джерело: розроблено автором за даними [5]

Таблиця 5

Обсяги реалізації інноваційної продукції в машинобудуванні

Показник	2012	2013	Темп р. , %	Абс. відх., +/-
Обсяги реалізованої інвестиційної продукції у машинобудуванні, тис. грн.	11280282	13105182,1	116,2	1824900
продукція, що була новою для ринку, тис.грн	5622223,2	7927224,7	141,0	2305001,5
продукція, що була новою тільки для підприємства, тис. грн	5658058,8	5177957,4	91,5	-480101,4
продукція, що була новою для ринку, %	49,8	60,5	-	10,6
продукція, що була новою для ринку, %	50,2	39,5	-	-10,6

Джерело: розроблено автором за даними [5]

Список літератури:

1. Державна програма активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки. Затверджено постановою КМУ від 27.02.2013 р. № 187.
2. Федулова Л. І. Інноваційна економіка: Підручник. – К. : Либідь, 2006. – 480 с.
3. Пріоритети інвестиційного забезпечення модернізаційних зрушень у машинобудівній промисловості України. Аналітична записка / Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1598/>
4. Тимошук М.П. Інформаційно-аналітичне забезпечення інноваційного розвитку машинобудівного підприємства на основі поліпшуючих інновацій [Текст] : дис. на зд. наук.ст. канд. екон. наук., спец. 08.00.04/ Тимошук М. П. – О., 2014. – 233 с.
5. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Белая Г.И.

Национальный университет «Львовская политехника»

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ОБНОВЛЕНИЯ МАШИНОСТРОИТЕЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Аннотация

Исследовано современное состояние технологического обновления машиностроительных предприятий. Представлены показатели технологического обновления машиностроительных предприятий. Рассмотрены источники финансирования технологического обновления, их структуру. Выявлена взаимосвязь между индексом инвестиций и индексом производства машиностроительной продукции.

Ключевые слова: машиностроительные предприятия, технологическое обновление, инвестиционный климат, финансирование, инновационная деятельность.

Bila G.I.

National University «Lviv Polytechnic»

THE PRESENT STATE OF TECHNOLOGICAL MODERNIZATION OF MACHINE-BUILDING ENTERPRISES

Summary

The present state of technological modernization of machine-building enterprises is describe. Presented by indicators of technological renewal engineering enterprises. We consider the sources of funding technological modernization, their structure. The interrelation between the index and investment index of production engineering products.

Keywords: machine-building enterprises, technological innovation, investment climate, financing, innovative activity.

УДК 001.8"312"(477.8)

МОНІТОРИНГ РОЗВИТКУ НАУКОВОЇ СФЕРИ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Гунчак Н.В.

Коледж Львівського університету бізнесу та права

У статті обґрунтовано необхідність моніторингу розвитку наукової сфери, проведено діагностику основних показників інтелектуальної активності у Західному регіоні України, визначено основні тенденції та проблеми, що гальмують прогресивність наукової діяльності регіону, сформульовано пропозиції щодо активізації наукової та інноваційної діяльності на мезорівні.

Ключові слова: моніторинг, наукова сфера, інтелектуальна творча діяльність, регіон, економіка.

Постановка проблеми. В умовах транзитивності вітчизняної економіки посилення взаємодій між державою та науково-освітньою сферою в плані ефективно організації реструктуризації, фінансового забезпечення й мотиваційної політики щодо діяльності наукової еліти є невідкладною на національному рівні, в тому числі на рівні окремих регіональних утворень (областей, регіонів). Активність науковців Західного регіону України у забезпеченні процесу інтелектуалізації національного господарства є беззаперечною. Так як формування успішної стратегії розвитку будь-якої функціональної сфери економіки на всіх рівнях економічних відносин без систематичного моніторингу та виявлення динамічних тенденцій у тій чи іншій діяльності неможливе, вбачається доцільність у проведенні діагностики сучасного стану та розвитку наукової сфери Західного регіону України, що дасть змогу визначити так звані фактори успіху й рушійні сили, які впливають на їх зміну.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У своїх висловлюваннях Міністр освіти і науки України

С. Квіт наголошує, що сучасна розвинена наука є запорукою майбутнього України як високотехнологічної, демократичної європейської держави; вона має не тільки економічний, але й не менш важливий гуманітарний вимір, забезпечуючи загальний рівень інтелігентності нашого суспільства, інтелектуальну упізнаваність України у сучасному світі [1].

Проблематика реформування наукової галузі й необхідність визнання ролі наукової складової у стабільному економічному зростанні регіону/країни стали об'єктом численних досліджень вітчизняних учених. Однак не можна стверджувати про висвітлення всіх аспектів даної проблеми у наукових працях з вичерпно повнотою. Оскільки динаміка та структура розвитку науки постійно змінюється, з'являються нові тенденції, які потрібно вивчати з метою обґрунтування висновків щодо наявності чи відсутності належних передумов інтенсифікації наукової діяльності, що й зумовило потребу у додатковому дослідженні.

Постановка завдання. Метою статті є проведення моніторингу особливостей і специфіки розви-